

realne politike. Govoril je na to socialnodemokratski akademik Radošević, ki je očital koaliciji nedoslednost. Ne dvomi v njene poštene namene, vendar se mu zdi, da je šla tudi sedaj madjaronom na led. Dalmatince Tartaglia je trdil, da je doživela koalicijski popolen fiasko. Predsednik Novak je na to konstatiral, da je Tartaglia govoril le v svojem imenu in ne v imenu dalmatinske omladine. Slednjic je bila sprejeta resolucija, v kateri izraža hrvaška in srbska omladina mnenje, da je bil pakt hrvaško-srbske koalicijske s Tomašićem politična potreba, ker le tako se je moglo napraviti konec Rauchovemu korupcijskemu sistemu. Vendar bo hrvaško-srbska akademična mladina z vsemi močmi delala na to, da ne pride zopet do oživljenja starega madjaronstva. Proti tej resoluciji je glasovalo samo 20 udeležencev.

* Prilivno narodno štetje na narodno-eksponiranem severnem Češkem napravijo iz lastnih sredstev češki socialni demokrati. To je brezdvomno narodno kulturno delo prve vrste, vredno, da bi ga posnemale tudi slovenske narodne manjšine.

* Prebivalstvo Avstrije. „Statistični podatki“, objavljeni od c. kr. osrednje statistične komisije, računajo v zadnji številki, da je imela Avstrija začetkom leta 1909 — 28.264.049 prebivalcev, potemtakem se je v rečenem letu pomnožilo prebivalstvo za 269.153 duš. Od zadnjega štetja (1900) se je pomnožilo prebivalstvo za 2.118.341 duš.

* Achrenthal za Pruske Poljake. Maksimilijan Harden poroča v „Zukunft“, da Prusija zato ne izvaja razlastitve poljskih zemljišč, ker je opozoril Achrenthal nemško vlado, da bi „Poljsko Kolo“ nasprotovale trozvezi, ako Prusija izvede razlastitev.

* Razkol v češki klerikalni stranki je z vsakim dnem večji. Smatra se za gotovo, da pride v kratkem do ustanovitve posebne češko-konservativne katoliške stranke. Razkol je provzročilo demokratsko krilo stranke pod vodstvom posl. Mislivca, ki se približuje nemškemu krščansko-socialnemu programu. Ta struja zahteva uvedbo splošne volilne pravice v deželni zbor in občinske zastope, čemur se konservativci protivijo.

* Smrtna kazen na Ruskem. Ruski tehnik „Pravo“ je izračunal žrtve smrtne kazni tekom zadnjih pet let. Po tem računu je bilo 6288 ljudi na smrt obsojenih. 2865 pa v resnici izročeno rablju. Povprečno pride na vsak mesec 104 smrtnih obsodb in 88 izvršenih obsodb.

* Reforme na Kitajskem. Kitajska vlada je odobrila predlogo odseka za izdelovanje konstitucionalnih zakonov glede odprave suženjstva. Prodaja in nakup ljudi je sedaj pod strogo kaznijo prepovedano.

Obrambni vestnik.

* Terseglavizem II. Komaj so se nekoliko polegali valovi našega „probuditelja“ ljudstva, komaj so nekoliko pozabili na brezverske nauke, ki jih je trosil v Mirnu; že je izbruhnil nov pojav zlobe iz istih prsi, iz istega srea, iz istega peresa. „Cirimetodarija!“ se je širil glas demagoštva. Mogočno je hotel zadoneti ta glas širom slovenske zemlje, kakor mogočno so se čutili ti gospodje, toda glas se je ubil in z njim se je ubil velik del njih mogočnosti. — Ne pomaga jim sedaj ničesar več, zakaj nazaj ne morejo, kakor radi bi šli. Izdali so čuvstva svojih duš, in ni ga poštenjaka, ki bi jim danes ne rekel: Brezdomovinci in izdajice! Vihteli ste grozilno orožje nad učitelstvom in predbacili nam neresnična dejstva; sedaj, tovariši in tovarišice, pokažite ljudstvu, kdo so oni, ki so nas blatili! Pokažite njih nagoto, da jih ljudstvo spozna v pravi luči. — Ne bojte se njih grozilne taktike v „Slovencu“, zakaj jačja od njih gonje naj bo naša zavest za dobro delo; ker verujete, da je tudi jačja od klerikalne brezdomovinske gonje narodnostna zavest našega ljudstva.

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

(Konec.)

V.

Sloga jači, nesloga tlači! Tako pravi pregovor, a povem, tovariši in tovarišice, da nas časih tudi sloga tlači in nas dovaja do otraplosti in okostenelosti, posebno če je ta sloga prisiljena, pretirana ali izvedena zaradi obojestranske nezrelosti.

Priznati moramo, da je ravno učitelstvo oni nesrečni stan, ki je poln idealizma in mu je ravno ta že v premenih ozirih škodoval. Mogoče izvira to iz tega, da ima učitelstvo opraviti vedno le z duševno stranjo našega kulturnega vprašanja, ker biva vedno le v mislih in se spušta v gospodarski del kulturnega vprašanja le tedaj, kadar gleda v svoj prazni mošnjček ali pa na svojo borno plačico, ki se kar poizgubi pred ogromnostjo njegovih idej in misli in neobhodnih potrebščin. Smo pač idealni, ker smo učitelji! Morebiti škoduje idealizem učitelstvu tudi zato, ker ljudstvo računa vedno bolj z realnostjo in nič kaj ne ceni du-

ševnosti, ker mu je preabstraktna proti konkretnemu gnuju, ki ga pridela in ki z njim lahko pognoji celo njivo.

Taki in enaki slučajni in morebitni vzroki so. Tako se dobe v slovenskih vrstah in specialno pa v naših učiteljskih vrstah nepopolniji idealisti, ki neprenehoma jadikujejo po učiteljski in slovenski slogi in le v popolni slogi vidijo svojo stanovsko in narodovo rešitev. Ti slogaši so nas pripravili do tega, da rešimo tudi za učitelstvo vprašanje sloge.

Predvsem moramo v prvi vrsti uvaževati pri stvari dejanski položaj in računati z realnimi razmerami in kmalu bomo stali pri tem vprašanju na povsem drugem stališču nego naši slogaši, ki s svojim poudarjenjem popolne sloge kažejo le svojo pomanjkljivost na tozadevni izbrazbi in svojo ignoranco. Prepričani smo, da je popolna sloga spritno dejanskega položaja prvič nemogoča, drugič je pa taka sloga, ki si je žele razni fantasti, tudi povsem nepotrebna, da, celo škodljiva.

Morebiti bi kdo trdil, da v šolstvu nimamo načelnega boja in ga tudi nima učitelstvo. Zoper tako trditev nimamo odgovora in drugega sredstva nego študij in proučevanje. — Med načeli je boj neizogiben in ni nikakih kompromisov! Tudi v šolstvu in pri načelnem boju nikakih kompromisov in bi se s tem, če bi se izkušalo nasprotje med načeli na umeten način prikriti, nesmiselno slepilo samega sebe in bi se to nesmiselno slepljenje končno maščevalo na eni ali drugi strani ter s tem celo dobri stvari škodovalo.

Sicer se pa ravno v boju bistrijo pojmi in je samo v živahnem boju tudi živahno življenje. Narod brez politično-načelnih strank otrapne in učitelstvo brez kulturno-načelnih strank bi padlo v neko brezdelno stanje, in posledice bi lahko bile usodapolne.

Narod, ki ima stvarne zdrave stranke, je tudi politično zaveden. Učitelstvo, ki ima stvarne kulturne stranke, je kulturno zavedno in izobraženo, če izvira to strankarstvo iz kulturnega uverjenja in ne iz drugih nagibov. Vrh tega ima stvarno strankarstvo tudi to dobro stran, da ena stran drugo nadzoruje in pridejo vse stvarne in moralne hiba in grehi na dan. — Mi smo torej za stvarno in načelno strankarstvo!

Nikakor pa nismo s tem že zanikali, da je sloga v gotovem smislu potrebna; kakor za politične, tako tudi za kulturne stranke. Nasprotno, smo odločni zagovorniki edino mogoče in potrebne sloge, da namreč stranke, ki imajo gotove smotre skupne, za te smotre skupno nastopajo, ker vsekakor se ne bojujejo skupno samo v interesu celote, temveč tudi v interesu posameznih strank, ki so si te smotre stavile. Tako se morajo družiti in imajo sklepiti kompromise tudi učiteljske kulturne organizacije, kadar gre za kake skupne koristi vsega učiteljskega ali šolstva, pri katerih je načelo izključeno.

To mora vevati organizacijam že preprost razum. Seveda tam, kjer vlada strast in zaradi osebnega boja tudi osebno sovraštvo, tam sploh razum in poštenost ne more priti več do veljave.

Istotako tudi tam, kjer vse prevladujejo osebne koristi; zato ne moremo dovolj obsojati osebnega boja — iz dna duše pa zaničujemo političnega in še bolj kulturnega koristolovca.

Strankarski boj naj bo stvaren, načelen in dostojen, bojuje naj se z dokazi in zmerno.

Zatorej, tovariši in tovarišice, ne bojte se onega razcepjenosti med učiteljskimi vrstami, ono nima biti politični, temveč kulturni boj, ki nam ne bo škodoval, temveč koristil, ker nas bo poživil in nam izbrlil načela. Pripravimo se pa na ta kulturni boj z našim sovražnim tovarišem, da ga pričenemo z njim tedaj — ko bo odložil sramotno orožje, ki ga porablja sedaj v boju proti nam — osebne koristi in koristolovstvo.

In ta kulturni boj ne bo v celoti nikomur škodoval, zakaj ta konkurenca dela, kulturna konkurenca bo v korist narodu.

Tovarišice, tovariši! Stopamo pred vas z odprtim vizirjem, zakaj učitelj in vzgojitelj ne sme poznati drugega sredstva nego poštenost in značajnost. Kdor je tak, mu je prosto vstopiti v naše vrste! Vabimo vas torej vse, ki hočete delati v prosep naših načel, povemo vam že vnaprej, da kdor išče za delo le plačila in preplačila, tisti naj ne vstopa v naše vrste — ker mi nismo iz onih vrst! Judeževih grošev, da bi postali izdajalci svojega političnega prepričanja in kulturnega uverjenja — nimamo! Kdor hoče pa le živeti in lenariti in hoče biti na ta način koristolovec in balast, on naj pojde, ker z njim se ne strinjamo, on ni za naše vrste, zakaj naše načelo je — delo.

Da, v premenih slučajih krivično in nepošteno plačano delo! Zatorej vedite, da je naše delo, akoprav pošteno in dobrodelno, vendar vseskozi le borba in boj. Zato vam kličemo še enkrat naše jubilejsko geslo v spomin: „Za nami ne hodi strahopetec naj nikar — naš pot je borba, žrtva, mučeništvo, ki vodi skoz nevihto in vihar!“

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Kranjske vesti.

—r— **Ljubljansko učiteljsko društvo** je imelo dne 6. marca 1910 svoj redni letni občni zbor. Predsednik, tovariš Jakob Dimnik, z veseljem pozdravlja tovarišice in tovariše, ki so se kljub krasnemu vremenu in edinemu prostemu popoldnevnu odzvali vabilu v tako mnogobrojnem številu. Tekom leta smo izgubili blagega tovariša Frančiška Bahovca. V znak spomina se udeleženci dvignejo raz sedežev. Društvo je doseglo tečaje za delavstvo. Občinski odbor je volil v ta namen 3000 K. S tem bo pomagano ukaželnemu delavstvu duševno, ljubljanskemu učitelstvu pa materialno. Državni uradniki so dosegli javno kvalifikacijo, zakaj bi je tudi učitelji ne. Delati je z vsemi močmi, da se to obistini. Društvo ima 49 članov, ter je imelo v tekočem letu 1934 K prejemkov in 9921 K izdatkov, torej prebitka 9420 K. Postavilo je krasen spomnik ranjki tovarišici Olgii Kobavici. K obrambnemu odseku družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prispeva kot ustanovnik znesek 200 K. V odbor so izvoljeni: Jakob Dimnik, predsednik, Minka Maroutova, namestnica, Vendelin Sadar, tajnik, Jakob Furlan, blagajnik, Slavko Cepuder, pevovodja, Karel Wider, knjižničar in Josip Pavčič, odbornik.

—r— **Iz šolske službe.** Provizorična učiteljica Angela Kendova v Kamniku pride v Radovljico kot suplentinja. Suplentinja Marija Jegličeva je premeščena iz Breznice v Mošnje.

—r— **Odlikovanje.** Cesar je podelil zgodovinarju in pisatelju Petru pl. Radiczu v Ljubljani čast cesarskega svetnika. Zaslužnemu možu na polju našega domovinoznanstva čestitamo!

Štajerske vesti.

—š— **Glavno zborovanje „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“** se ne vrši na Jožefovo, kakor je bilo zadnjič v „Tovarišu“ poročano, marveč dne 3. aprila t. l. v Celju.

—š— **Učitelja ne morejo dobiti.** Pri Sv. Lenartu nad Laškim je bila razpisana nadučiteljska služba. Ker je pa vsem štajerskim učiteljem znano, kako je ljudstvo nahujskano po klerikalnem časopisu in po tamkajšnjih klerikalcih proti učitelstvu in proti šoli vobče, ni hotel nihče prositi za razpisano mesto. Služba se je zdaj drugič razpisala.

—š— **Učiteljsko mesto na okoliški dekliški šoli v Celju** je razpisano v definitivno nameščenje do 10. aprila t. l. To je ono službeno mesto, ki ga je zavzemal g. J. Schmoranzler, ki je bil kot okrajni šolski nadzornik na dopustu in je sedaj imenovan za učiteljšče v Mariboru.

—š— **Škrlatica** je izbruhnila v gornjegrajskem okraju na Štajerskem. Bolnih je okoli 130 otrok, 15 jih je umrlo.

—š— **Štajerski deželni muzej „Joanneum“** slavi 20. januarja 1911 stoletnico svojega obstanka. V proslavo stoletnice bodo izdali posebno veliko spominsko knjigo s slikami in vili tudi spominsko kolajno.

—š— **V Zalcu** so začeli s stavbo novega šolskega poslopja. Stalo bo tik postaje nasproti hmeljarni. Stavba bo zidana tako, da se bo eventualno lahko prizidalo, oziroma nazidalo eno nadstropje za meščansko šolo. V starem šolskem poslopju pa dobi učitelstvo nanovo urejena, zračna, lepa stanovanja. — V trgovski šoli poučujeta tovariša Fran Pristovšek in Rajko Vrečar. Vodja obrtne šole je tovariš nadučitelj Anton Petriček.

—š— **II. izkaz prispevkov za Hočvarjev spomenik v Zagorju.** Prispevali so nadalje sledeči gospodje in dame: po 4 K: Čuček Jož., Pečice; po 3 K: Cotter Ivan, Gomilsko; po 2 K: Šetine Fr., Prevorje; Jelovšek Fort., Virštanj; Nežma Aleks., Pilštanj; Grmovšek Mil., Pilštanj; po 1 K: Ulčar Ljud., Kozje; Potočnik Ant., Podsreda; Stauffer Fr., Pilštanj; Lovše Iv., Zagorje; Bračič Frane, Št. Vid; Pulko Val., Dobje; Lovrec Fr., Podčetrtek; Kos L., Laški trg; Miklič Min., Gomilsko; Miklič Jul., Gomilsko; Potočnik L., Podsreda; Grmovšek A., Pilštanj; Krajinik Iv., Kozje; Levstik I., Št. Peter; Moric Em., Št. Peter. Prej izkazanih 40 K, torej skupaj 70 K. Hvala lepa! Za nadaljne prispevke se priporoča M. Grmovšek, nadučitelj.

Tržaške vesti.

—t— **Koncert podružnice „Glasbene Matice“** Podružnica „G. M.“ v Trstu so ustanovili na prizadevanje tov. Karla Mahkota in Emila Adamiča, ki poučujeta tudi v glasbi na podružnični glasbeni šoli. Prvi koncert z najlepšim umetniškim uspehom je podružnica priredila dne 12. t. m. v tržaškem „Narodnem domu“. Pevski zbor je izvežbal in vodil tov. Mahkota in ga tudi privedel do sijajne zmage. V „Edinosti“ priobčuje kritiko E. Adamič, kjer pravi: Splošen glas je ta, da od časa koncertov „Slavjanskega pev. društva“, od koncerta „G. Matice“ iz Ljubljane ni bilo tako lepe in vspešne priredbe. Hvala za to gre, — naj ne bo hud, da ga omenim šele ob koncu — g. pevovodji K. Mahkoti. Koliko znojnih kapljic,

koliko potajenih kletvic, koliko vzpodbudnih besed, prošelj, grobosti je bilo treba, to ve on sam, jaz le slutim. Učenec je Hubadov in dober, priden učenec, to bi bilo rečenega že dovolj. Vztrajen je, energičen, celo pedanten in zato tak lep uspeh. Pevski zbor mu je pri zadnji vaji v znak hvaležnosti podaril lepo taktirko. Naj bi jo pridno in s ponosom sukal še marsikaterikrat! — Mešani zbor je izvajal novo skladbo tov. E. Adamiča „Prekmorska pošta“. O tej skladbi pravi „Edinost“: „Sedaj še nekaj besedi od naše strani o skladbi kritika samega, našega ljubljence E. Adamiča, ki je bil zastopnik po svoji novi, doslej še ne peti „Prekmorski pošti“. V presrečnem narodnem motivu opisuje potovanje pisma do ljube, mogočno se dvigne v viharju, streljih, valovih in vse srčne strune zatrepetajo ob „krasnem kramljanju“. Je pesem, ki si jo bodo pač naša pevska društva postavila v svoj repertoar.“ — Kot solistka je na koncertu sodelovala bivša naša koleginja, gospa Mira Costaparija-Devova. O njenem petju piše kritik v „Edinosti“: V vseh teh treh pesmih pa sopran gospe Costaparije ni prišel tako do veljave kakor v četrti točki, in sicer: arija Mihaela iz opere „Karmen“, ki jo je dobro spremljal orkester. Tu sem občudoval dramatično njenega glasu. Gospa je bila lepo disponirana; o lepoti njenega glasu pa bi bilo govoriti odveč, saj smo jo iskreno pozdravili kakor ljubo znanko, ki si jo želimo slišati še in še. Žela je po vsaki točki novo odobravanje. V znak spoštovanja, občudovanja in hvaležnosti pa ji je pevski zbor poklonil cel vrt evetic.“ — Nas ta odlični uspehi na umetniškem polju naših tovarišev od srca veseli. S tem je zopet podan dokaz, da je izvenšolsko delo naprednega učiteljskega našemu stanu v ponos in slovenski umetnosti na čast! Kdor drugih more, naj stori tudi tako!

—t— **Zopet kamenk nemškemu mostu do Adrije.** V „Edinosti“ čitamo: O. kr. učitelj Anton Hras, krepka slovenska grča iz Kobariča, je služil od 1876. leta na tržaških nemških državnih šolah ter je bil pred dobrim mesecem na lastno prošnjo upokojen. V naši ljubi Avstriji, kjer se toliko govori o posestnem stanju posamičnih narodov, bi človek pričakoval, da se to učiteljsko mesto zopet podeli kakemu Slovincu, kjer je nad trideset let Slovenec tam deloval v popolno zadovoljnost šolske oblasti. Pa kdor računa s pravičnostjo naše državne šolske uprave, ta se jako moti. V Trstu ne odločuje pri odaji učiteljskih služb na državnih ljudskih šolah pravičnost ali pa praktična previdnost, ampak tu odločuje skupina nemških državnih poslancev, in izvršitelj teh gospodov je vodja Scholz, ki ima v rokah naše namestništvo, kakor ima kak deček na vrvi svojega lesenega močička. In tako se je zgodilo tudi tukaj, da so gospoda prezrli \$ 110 min. odl. z dne 29. sept. 1905 ter so lepo tiho, brez razpisa oddali službo Nemcu s prav mrzlično naglastjo, kakor bi se bali, da jih utegne kdo motiti. Čudimo se pa vendar gospodom na namestništvu, da imajo tak respekt pred gospodom Stolzom; saj so vendar poklicani, da čuvajo zakon, ne pa da slepo služijo mozem, ki izrabljajo službene dopuste, da prihajajo v Nemčijo pripravljati sprejem nemškemu pevskega društvu? Ali gosp. dr. Kauer ne ve, kje je bil minole dni vodja Scholz? Ali se je novi predsednik VII. oddelka namestništva že tudi vdal znanim tradicijam, ki prikazujejo nemško šolstvo v izjemnem, privilegiranim stanju? Pričakovali smo več respektu pred zakoni nego pred tradicijami!

Goriške vesti.

—g— **Grahovo ob Bači.** K vsoti 200 K, ki jo je sklenilo plačati „Tolminko učiteljsko društvo“ družbi sv. Cirila in Metoda za obrambni sklad, so poleg že objavljenih prispevali sledeči: R. Trebše 3 K, Štefka Komavli 3 K, Rafaela Gomišek 2 K, Stefan Firan 2 K, Dragica Pavič 3 K, Josip Prijatelj 5 K, Kenda Matija 4 K, Mikuš Nataša 3 K, Ivan Trebše 3 K, Fran Miklavič 2 K, Anton Gruntar 5 K, Josipina Skert 2 K in Fran Peternej 5 K. — Do sedaj se je odzvalo 44 članov, ki so darovali 131 K 70 h. Ostale prosim vljudo, naj se kmalu odzovejo, da zberemo še drugi stotak! Denarničar.

—g— **Občni zbor društva „Narodna Prosveta“** v Gorici bo v poned., 21. marca, ob 8. uri zvečer v hotelu pri „Zlatem Jelenu“ s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora a) tajnika, b) knjižničarja in c) blagajnika. 2. Poročilo preglednikov. 3. Volitev odbora. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti. Ako ob napovedani uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se sklicuje v smislu § 9. društvenih pravil na isti dan ob 8½. uri zvečer istotam drug občni zbor z istim dnevnim redom in bo ta občni zbor sklepal brez ozira na število prisotnih članov.

Koroške vesti.

—o— **Iz tožnega Gorotana.** Premišljevanje o bodočnosti slovenskega naroda na Koroškem me je privedlo do neke misli posebne vrste. Krasoto naše slovenske Koroške so spoznali Nemci docelega in z vso silo so se vrgli na našo lepo domovino, da bi jo spravili v svojo last; mi, starodavni posestniki, pa

bi morali zbrati šila in kopita ter pobegniti v tuje neznane kraje. Spoznali so naše kraje tudi Italijani in v trumah prihajajo iz Trsta na Koroško kakor letoviščarji. Samo domačin je ne pozna, ne vidi svojih kipekih gor, svojih ravnin in milih dolin; njemu je tuja, ker se v mladosti v potujočevalnih šolah tujim jezikom ni učil ljubiti domovine in spoznaval miline svojega materinega jezika, gorečnosti prelepih slovenskih pesmi. Na njega se je sistematično vplivalo, da se ni probudil; držali so ga umetno v narodnem spanju, v temi nezvesti. Vse zato, da bi ga laglje opeharili za njega materin jezik in njegovo krasno domovino. A Slovenci so se jeli vkljub temu prebujati, po vseh dolinah začena žareti zvezda narodnega vstajanja in oživlja se nada do zmage, ako nam bodo pomagali naši bratje. Gotovo zahajajo bogati Slovenci iz Trsta, Gorice, Ljubljane, Zagreba, Gradca itd. na letovišče in namesto da gredo kam drugam, naj posejajo naše pokrajine. Ker je slovensko ljudstvo jako prijazno, bi jih sprejelo z odprtimi rokami in lahko bi se bavili z narodno propagando ter želi ob bistroumnosti in hvalečnosti koroškega Slovenca gotovo mnogo uspehov. Tak vpliv vsako leto skozi 2 meseca bi rodil veliko res dobrega sadu. Poseben ožir bi se mogel jemati na Zilsko in Rožno dolino, ker sta najlepši, pa tudi v največji nevarnosti. Dobrih gostilnic je tukaj zadosti, vendar pa se mora napraviti neke vrste kataster za letoviščarski promet. Časopisi slovenski brez ozira na strankarstvo so naprošeni, da se poprimajo te misli ter jo širijo; kdor pa hoče v ta namen sodelovati, naj se oglasi pri dotičnem uredništvu, ki naj pa vodi akcijo.

—o— „Nesramen lažnjivec.“ Državni poslanec I. Dobernig je imel dne 1. t. m. v državnem zboru dolgovazen govor, v katerem je hotel overiti trditve poslanca Grafenauerja. V dotičnem svojem govoru je Dobernig med drugimi lažmi trdil tudi to, da je učitelj tov. Pesek kruto žalil Nemce s tem, da je na odru v „Narodnem domu“ v Velikoveu nastopil kot raztrgan rokodelce z vozičkom za smeti, z lopato in metlo. Navzočemu občinstvu je učitelj Pesek pokazal, kako bodo Slovenci skidali in pomedli koroške Nemce. Z ozirom na te trditve priobčuje učitelj Pesek v „Narodnem Dnevniku“ odprto pismo, v katerem imenuje državnega poslanca J. Doberniga nesramnega lažnivca.

—o— Antona Janežiča hčerka umrla. V Pliberku na Koroškem je 4. t. m. umrla gđ. Olga Janežičeva, hčerka slovenskega pisatelja in velikega rodoljuba, profesorja Antona Janežiča. Z njo je izumrl Antona Janežiča rod.

—o— 1000 K podare družbi Ciril-Metodovi koroški slovenski učitelji v odgovor na „Slovenčev“ Cirilmetodarijo! — Občudovanja vredna požrtvovalnost!

Istrske vesti.

—i— Istrska deželna razstava. Dne 1. maja slovesno otvorijo prvo istrsko deželno razstavo v Kopru.

Splošni vestnik.

Anton Medved †. Dne 13. t. m. jutraj je umrl na Turjaku odtodni župnik Anton Medved. Pokojnik je bil eden najodličnejših pesnikov in pisateljev in je slovensko literaturo obogatil s pesniškimi deli trajne vrednosti. Zadnje njegovo večje delo je bilo tragedija „Kacijanar“. Še na smrtni postelji je zložil pesem v spomin umrlemu Karlu Kotniku. To pesem priobči v prihodnji številki „Branik“. Umrlega pesnika Medveda so prepeljali v Kamnik. Ave, anima pia!

Jugoslovansko umetniško razstavo priredi ob velikonočnih praznikih v svojem paviljonu g. R. Jakopič v Ljubljani. Razstavili bodo slovenski in srbski umetniki. Opozorjamo na to razstavo tovariše in tovarišice, ki pridejo za Veliko noč v Ljubljano.

Družba sv. Cirila in Metoda je založila prav lepe, originalne velikonočne razglednice. Blizajo se prazniki, zato pozivljamo vse rodoljube, da se pravočasno oglase z naročili. Prijatelji družbenih razglednic naj opozore trgovce na te razglednice.

Manifestacijski shod za družbo sv. Cirila in Metoda v ljubljanskem „Mestnem domu“ je bil dne 13. marca 1910. Sprejeta je bila resolucija: Družbi sv. Cirila in Metoda kot najvažnejši kulturno-obrambni organizaciji se izreka popolno zaupanje. Podli napadi, ki zahajajo iz vrst narodnih nasprotnikov, kakor tudi iz vrst od njih podkupljenih lastnih bratov, se obsojajo sami od sebe. Družbi naj so ti napadi le nov poziv k še izdatnejši obrambi slovenske mladine. Zanesa naj se na cilimetodarski duh do zadnje gorske koč, zavedni Slovenci pa naj se vzpodbujajo še k večji narodni požrtvovalnosti. — Tisoči na manifestacijskem shodu v ljubljanskem „Mestnem domu“ dne 13. marca 1910 zbranih Slovencev pozivljajo e. kr. osrednjo vlado, da takoj odpravi nepravilne za kulturno veljavst sramotne šolske razmere v Primorju, na Koroškem in Štajerskem. Zahtevajo, da avstrijska vlada ne bje v obraz tudi Slovence po zakonu zajamčeni enakopravnosti in ustanovi v slovenskih manjšinskih krajih za tisoče slovenskih otrok prepotrebne ljudske šole.

Dr. Karel Lueger, župan dunajski, je umrl dne 10. t. m. Luegerja poznajo naši čitatelji. Večkrat smo imeli priliko, da smo ga omenjali v svojem listu. — Znano je, da Lueger učiteljev-uskokov ni maral. Dunajski učiteljske streberje je zaničljivo imenoval „Knierrutscherje“. — Dr. Luegerju v spomin je napisal dr. Krek v „Slovencu“ članek, kjer stoji tudi stavek: „Polasti se moči, pa pojdejo za tabo vsi slabihi in strahopetniki!“ — Luegerjeve „Knierrutscherje“ in Krekovo zausnico naj vzamejo v znanje naši Slomškarji. Ako jih je kaj sram, je to njihova reč!

Nove kolkove znamke. Glasom ukaza finančnega ministrstva so dne 1. januarja 1910 nove kolkove znamke v promet prišle, stare znamke, izdane leta 1898, pa izgube veljavo dne 31. marca 1910. Porabo starih znamk po 31. marcu 1910 je torej smatrati kot neizpolnitev kolkovne dolžnosti. Neporabljeni stari kolki iz leta 1898 se lahko do 31. maja 1910 brezplačno zamenjajo pri deželnih blagajnah, uradih in pri davkarjih. Po 31. maju 1910 pa se za stare znamke ne bo dobilo niti novih znamk niti denarja. Obrtne in trgovske knjige, obrazci za menice in računi itd. se smejo tudi pozneje brez zadržka porabiti, če se stare znamke na njih do 31. marca 1910 uradno prepečatijo.

Deželni odbor kranjski je sklenil, da bo odslej podpiral izdajo tistih slovenskih učnih knjig, katerih pisatelji naznanijo spisovanje takoj, ko prevzamejo delo, deželnemu odboru. S tem hoče deželni odbor priti v okoliš nepotrebnih konkurenci pri spisovanju učnih knjig.

Šolsko zdravstvo.

Telesna vzgoja šolske mladine. V naučnem ministrstvu na Dunaju se je vršila anketa za telesno vzgojo šolske mladine. To je bilo nekako nadaljevanje srednješolske ankete, ki se je vršila ravno pred enim letom. Vkolikor smo poučeni, gre v prvi vrsti za to, da bi se telovadba na švedski način vršila bolj preprosto, da bi se prenehalo vsako akrobatstvo. To misel moramo le pozdravljati, na eni strani zaradi tega, ker je upati, da se bodo vbodoče šolske oblasti bolj brigale za telovadbo na nižjih in višjih šolah, na drugi pa zaradi tega, ker je upati, da izginejo one oblike šolske telovadbe, ki niso prikladne za potrebe mladinskega organizma in ki s svojo pretiranostjo, kakor rečeno, jako spominja na akrobatiko. Namesto te pa se mora posvečati vso pozornost higieni strani telovadbe. Zlasti je potrebno, da bi se na vseh šolah uvedle mladinske igre; kar se športa tiče, se ima tudi po angleškem vzoru gojiti. Potrebna institucija bi bili tudi posebni učitelji za telovadbo. V prvi vrsti pa bi se morali učitelji telovadbe temeljito izobraziti v fiziologiji in higieni ter uvrstiti organsko med učiteljstvo in profesorstvo ljudskih in srednjih šol. Iz referatov je tudi razvidno, da se vojna uprava jako zanima za telovadbo na nižjih in višjih šolah ter toplo podpira tozadevne zahteve. Vendar pa se nam zdi nekoliko preveč dobrega, ako se zahteva, naj bi se mladina že v 3. razredu meščanske šole učila streljati. Je sicer res, da so Švedje svojo šolsko telovadbo uredili popolnoma na vojaški način, na nekaterih srednjih šolah se celo posveča 6 tednov vojaški telovadbi — običajno je učitelj telovadbe bivši častnik. Vendar pa je sistem vojaške telovadbe prikrojen vzgoji narodne milice, ni pa militaren kakor bi bil sigurno pri nas. Končno bi pripomnili še to: Pri reformi telesne vzgoje v naših šolah se mora gl-dati na skladnost take vzgoje z vsem ostalim učenim načrtom. Higiena, ki mora biti vedno najvišji zakon telesne vzgoje, mora priti vedno v poštev tudi pri učenju ostalih predmetov. V šolah se mora enkrat zavešle ubiti srednjeveško načelo, da je treba le vzgojevati duha in moriti telo. Telesna vzgoja ne sme biti omejena na malo število telovadnih ur, temveč se mora raztezati na vse predmete; mladino se mora varovati vsake duševne ali telesne prenapetosti. Ne dvomimo, da se bo na bodočih posvetovanjih sklenilo marsikaj pametnega. Koliko od tega bodo pustili naši birokratje v resnici izvršiti, to je seveda drugo vprašanje. Kamen se je pa vendar začel valiti z vrha gore — in naposled se tudi glasoviti avstrijski šolski birokratje ne bodo mogli v tem oziru izogniti koristnim reformam. Toda kdaj?!

Iz slovenskih pokrajin.

Novi člani jugoslovanske akademije v Zagrebu so posali: pravi člani vseučilišni profesor dr. Ferdo pl. Šišić in predsednik „banskega stola“ Vlad. Mazuranić, dopisnujoča člana pa dr. Jovan Radonić, prof. univerze v Beogradu, in dr. A. Bazala, profesor v Zagrebu.

Važni sklep „Slovenske sokolske zveze“. Dne 20. februarja se je vršila na Dunaju v „Hotelu de France“ predsedstvena seja „Slovenske Sok. Zveze“, ki so se je udeležili za Čhe dr. Jos. Schiner, dr. Jindrich Vaniček in dr. Antonin Novotny, za Hrvate dr. Car Lazar, za Slovence dr. V. Murnik, za Srbe podpolkovnik B. Živanovič. Dr. Scheiner kot starosta „Slovenske Sokolske Zveze“ je

izjavil, da lani ni bil mogoč niti skupen zlet niti večja skupščina zaradi dogodkov na Balkanu in zaradi veleizdajniških procesov. O stanju slovenskega sokolstva je poročal, da šteje Češka Sokolska Zveza 78.330 (brez Američanov), poljska 20.500, hrvaška 12.500, slovenska 6.317 in bolgarska 4.460 Sokolov. Srbsko in rusko sokolstvo še ni urejeno; poljsko in srbsko še doslej ni združeno v zvezi. Službeni jezik zveze bo oni, kjer bo imela zveza središče. Vsaka zveza lahko zahteva dopise v lastnem materinskem jeziku. Letos se vršita zleta v Sofijo in Krakov. Podpolkovnik Živanovič je izjavil, da bo dala Srbija izletnikom poseben vlak po zdatno znižanih cenah ali morebiti celo brezplačno; pozval je slovenske Sokole, naj ostanejo vsaj en dan v Beogradu, da prirede javno telovadbo. Splošni vseslovenski sokolski zlet se vrši 1. 1912 v Prago in 1. 1917. v Zagreb ali Ljubljano.

Literarni trg v Rusiji. Poslednja ruska tiskovna razstava je pokazala izredno velik razvoj ruskega tiska. V l. 1908. se je v Rusiji nanovo ustanovilo 600 časopisov in natislo v knjižni obliki 78 tisoč različnih zabavnih in znanstvenih spisov. Od teh jih odpade 24 tisoč na časopise. Ta razvoj ruskega knjižnega in časniškega trga je tem pomembnejši, ker je na Ruskem tako ogromno število analfabetov. Omenjeno število knjig se je tiskalo v 48 jezikih in narečjih; 73% odpade na Ruse, 11% na Poljake, 3% na Nemce; po tem pridejo Francozi, Židje, Tataři in Armenci.

Človekoljuben čin. Pred kratkim na Dunaju umrl srbski podanik Randjel Stojanović je zapustil vse svoje imetje 2.300.000 frankov srbski vladi v svrhu, da sezida v Beogradu veliko bolnišnico za delavce.

Bolgarska carica hoče ustanoviti velik zavod za gluhe, slepe in za ljudi, ki niso več zmožni za delo. Ruska carica, ki misli ustanoviti enak zavod, je obljubila vsakoletno večjo podporo.

Grunwaldsko jubilejsko slavnost v spomin zmage Poljakov nad Nemci pri Grunwaldu bodo obhajali Poljaki 15. jul. t. l. ob priliki odkritja spomenika zmagovalcu pri Grunwaldu kralju Ladislavu. Poljska Grunwaldska zbirka je dosegla že nad en milijon kron.

Francoz za češke umetnike. Praškemu občinskemu svetu je sporočil dr. H. Šikl, odvetnik v Plznji, da je njegov klient v Parizu, umrl Bernard Rie, zapustil 25.000 K v svrhu, da se obresti od tega kapitala vsako leto s posredovanjem praškega občinskega sveta porabijo v podporo češkim umetnikom, v prvi vrsti glasbenikom. Pravico do podpore imajo umetniki, ki so že izpolnili 60. leto. Praški občinski svet je sprejel volilo v svojo oskrbo.

Veliko narodno tiskarno ustanove v Pragi. Načelovalo ji bo mnogo odličnih čeških politikov, med temi tudi dr. Kramář. Imenovala se bo: Narodni akcijska tiskarna.

Razgled po šolskem svetu.

Štrajk v semenišču. V grško-vzhodnem semenišču v Karlovcu štrajka 50 semeniščnikov zaradi slabe hrane.

Stoletnica berlinskega vseučilišča. Ob priliki proslave stoletnice berlinskega vseučilišča so poslali vsem inozemskim vseučiliščem in akademijam pozivnice. Pariško vseučilišče je poziv sprejelo, dočim ga bo akademija gotovo odklonila.

Cirilica zopet v veljavi. Nova hrvaška vlada je razveljavila vse Rauchove naredbe glede odprave, oziroma omejitve poučevanja cirilice v šolah.

Francoske šole na Turškem. Statistika dokazuje, da so francoske šole v Mali Aziji poslednjih šest let lepo napredovale. V mestu Kadi Kej je l. 1903. pohajalo v tamošnje francoske šole 225 učencev, l. 1909. je pa to število naraslo že na 702, od katerih je bilo 158 učencev moslimske vere, akoprav je dotični zavod v rokah neke verske družbe. Nemci se trudijo, da bi tekmovali s Francozi, ali dosedaj se jim je to slabo obneslo. Tako so bili v Hajdar-paši, ki je izhodna točka njihove železnice v Mali Aziji, ustanovili krasno šolo, v katero se je bilo vpisalo 150 solarjev. Ko so pa Francozi otvorili svojo šolo v skromnem poslopju, se je priglasilo izprva samo 68 otrok, ali še par dni ni poteklo, pa jih je od vseh strani navrelo toliko, da so jih morali odbijati. Nasprotno pa je število nemških solarjev vedno padalo, dokler ni padlo od 150 na 48. To kaže, da je kulturni vpliv francoskega jezika v orientu silen.

Najmlajši vseučilišni dijak na svetu. Na vseučilišču v Bostonu je vpisan Viliam Sidis, ki je star 11 let. Deček je sin dr. Sidisa, ki ga je sam vzgojil in ga učil pisati in brati v najnežnejši dobi. Mali deček je že z dvema letoma znal izvrstno brati, a s štirimi pisati na pisalni stroj. S šestimi leti se je učil razne jezike, s sedmimi se je učil nemško, francosko, latinsko in grško. Pred tremi leti je izdelal maturo. Nobeno vseučilišče ni hotelo sprejeti mladega 9letnega dečka. Medtem ga je vendar sprejelo vseučilišče v Bostonu in sedaj je najmlajši vseučiliščenik na svetu. Oče malega pravnikarja ga je začel učiti čitati, ko je bil star eno leto. Posebno sposobnost je pokazal za matematiko.

Po sklepu lista.

Društvo slov. učiteljev ima dne 24. marca 1910 ob pol 10. uri dop. v Št. Jakobski šoli v Ljubljani svoj občni zbor. Na dnevnem redu je: Pozdrav predsednice. Poročilo tajnice in blagajničarice. Volitev novega odbora za l. 1910 in 1911. Predlogi in nasveti. Odbor.

Listnica uredništva.

Radovednica: Na Vaše vprašanje: „Ali nimajo nečlanice društva na sestankih, sklicanih po društvu, pravico glasovanja?“ — odgovarjamo: Nimajo! Ako je torej predlog sprejets takimiglasovi, nimajo javljev! — A. S. v S. B.: Porabimo v velikonočni prilogi.

Uradni razpisil učiteljskih služb.

St. 288/m. 3. sv. Kranjsko. 111—10

Na mestni trirazrednici na Karolinski zemlji se razpisuje vnovič v stalno popolnitev nanovo sistemizovano tretje učno mesto, združeno z zakonito osnovanimi službenimi prejemki, ki veljaj za učitelja ali pa tudi za učiteljico.

Prosilci ali prošilke za omenjeno službeno mesto naj vlagajo svoje s potrebnimi dokazili opremljene prošnje pri predsedstvu e. kr. mestnega šolskega sveta najkasneje do 10. aprila 1910.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se ne bodo vpoštevale. C. k. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 19. marca 1910.

Predsednikov namestnik:
Voneina l. r.

Dober tek je dobra stvar,
Zanemarjaj je nikar!
Dober tek imaš vsak dan,
Ako vživaš

52—10

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2:40
Kabinetna kakovost . . 4:80
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Svarilo pred ponaredbami!

Najnižje cene.

Največji izbor.

Preobleke. Popravila.

Skrbno izdelovanje.

L. Mikuš

tovarna dežnikov

Ljubljana, Mestni trg.

52—7

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9
priporočata v veliki izberi po najnižji ceni

obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paletu za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih. Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt«.

12—3